

PUNO JE DOKAZA U PRILOG ŠIROKOBRIŠKIH MUČENIKA

**VICEPOSTULATURA
POBIJENIH FRATARA
'FRA LEO PETROVIĆ
I 65 SUBRAĆE'
ZAVRŠILA ISTRAŽNI DIO**



Hercegovačka franjevačka provincija za vrijeme, pred kraj i nakon samog završetka Drugoga svjetskog rata gotovo je prepolovljena. Ubijen im je provincijal fra Leon Petrović i 65 subraće fratara. Najteže je prošao samostan na Širokom Brijegu. Samo u jednom danu, 7. veljače 1945., ubili su partizani 12 fratara...

Sklonište u kojem su pobijeni širokobriješki fratri

IVAN UGRIN

V

icepostulatura je završila Istražni dio kauze, iako uvijek ponešto novoga dode. Crkveni sud je saslušao sve predložene svjedoke. Kada Uprava Provincije dadne zeleno svjetlo, započet će slaganje prikupljenih dokumenata s dokazima glede mučeništva pobijenih fratara i njihovo podnošenje mjesnom mostarskom biskupu.

Nakon što on topregleda i uvjeri se u njihovu ozbiljnost, ako Bog da, onda službeno započinje kauza na biskupijskoj razini. Objavljivali smo već i objavljujemo svjedočenja o dobivenim milostima po zagovoru pobijenih franjevaca. Imamo i dojave o čudima, ali to je već kompleksnija stvar pa sve duže istražujemo i provjeravamo.

Ovim nam je riječima fra **Miljenko Stojić**, voditelj Vicepostulature postupka mučeništva "Fra Leo Petrović i 65 subraće" ukratko opisao kako stoji kauza za 66 pobijenih fratara Hercegovačke franjevačke provincije koja već godinama vodi postupak za uzdignuće svoje pobijene braće - od partizanskih krvnika u tijeku i nakon Drugoga svjetskog rata - na čast oltara.

Toliki martirologij klerika nije iskusila nijedna Crkva u većinski katoličkim zemljama u Europi.

Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja Blažene Djevice Marije, za vrijeme, pred kraj i nakon samog završetka Drugog svjetskog rata gotovo je prepolovljena. Ubijen im je provincijal fra **Leon Petrović** i 65 subraće fratara.

Najteže je prošao samostan na Širokom Brijegu. Samo u jednom danu, 7. veljače 1945., ubili su partizani 12 fratara, poput 12 apostola, koji su se zatekli u samostanu, među njima i 80-godišnjeg starca fra **Marka Barbarića** koji je ležao na umoru u svojoj samostanskoj sobi.

Njihova mrtva tjelesa nađena su spaljena u protuzrakoplovnomu skloništu, a najviše su umrli od metaka kojima su prostrjeljani u zatiljak. Ove je godine, dakle, 75. obljetnica stradanja u narodu zvanih širokobriških mučenika.

"Stradanja svećenika nipošto nisu bila slučajna, sporadična, ona su najčešće planirana i obično praćena žestokom propagandom", piše dr. **Ivo Lučić** u članku "Komunistička represija nad Katoličkom Crkvom u BiH /1945. - 1990./", kojeg je objavila Matica hrvatska Stolac 2008.

"Kao ilustracija može poslužiti članak iz Borbe, od 8. veljače 1945., koji je prenesen i u trebinjskoj (mostarskoj) Slobodi. Članak je naslovljen 'Ustaški zlikovci u fratarskim mantijama', a na kraju članka prepunog mržnje i objeda piše: 'Protiv koljača u fratarskim mantijama naša narodna vlast podužeće potrebne mjere da našem narodu u Bosni i Hercegovini osigura miran i spokojan život.'

I nepokretni starac bio im je neprijatelj

Članak je vjerojatno pisan 7. veljače 1945. kada su komunistički partizani poubijali širokobriješke fratre.

Samo nekoliko dana kasnije,

VICEPOSTULATURA ŠIROKI BRIJEG



Svećenici i puk u molitvi odrješnja nad skloništem u kojem su pobijeni Širokobriješki fratri

VICEPOSTULATURA ŠIROKI BRIJEG

prilikom ulaska partizanskih jedinica u Mostar, ubijen je provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Leo Petrović te mostarski gvardijan i još petorica fratarata.

Fra Marka Barbarića-Lesku, bolesnog i nepokretnog starca, partizani su odnijeli do skloništa i ubili s ostalim fratrima širokobriješkega samostana. Njegovo ubojstvo pokazuje kako nisu bili važni pretpostavljeni politički ili drugi grijesi; za smrtnu presudu bilo je dovoljno biti svećenik.

Hercegovačka je franjevačka provincija trebala biti uništena, o čemu svjedoči i tekst dr. fra **Andrije Nikića** "Patnje hercegovačkih franjevaca 1945. – 1990." objavljen u glasilu Vicepostulature "Stopama pobijenih" broj 2/2009.

"Drugi svjetski rat (1941. – 1945.) i porače umalo da nisu uništili Hercegovačku franjevačku provinciju Uznesenja Blažene Djevice Marije. Komunisti su ubili 66 hercegovačkih franjevaca, a mnogo ih je, spašavajući goli život, pobjeglo u tuđinu.

Nakon rata je 91 naš franjevac osuđen na 348 godina i 28 dana zatvora, a u sotonskim komunističkim mučilištima odležali su 225 godina, 4 mjeseca i 16 dana. Nakon rata u Hercegovini nije ostala trećina predratnih franjevaca", piše Nikić.

Unatoč svemu, oni su ostali sa svojim ispaćenim i zlostavljanim narodom svjedočeći o ljudskom i kršćanskom dostojanstvu. Teško da bi igdje drugdje franjevci toliko čamili u zatvoru kao u jednomnjoj komunističkoj bivšoj državi. Komunistička je vlast zatvorila i zabranila ponovno otvorenje svih odgojnih ustanova u Redodržavi (Provinciji): gimnaziju na Širokom Brijegu, novaštvo (novicijat) na Humcu i Franjevačku bogosloviju u Mostaru.

Zaposjela je sve, ili veći dio, samostana u Hercegovini, mnoge župne stanove i kuće. Bila je pripremljena i uredba o ukinuću Hercegovačke franjevačke provincije, a izdan je i nalog da franjevci posve napuste središnji samostan u Mostaru. Ističe dalje fra Andrija, kako je, kada je za to doznao redodržavnik (provincijal) fra **Mile Leko**, krhka zdravlja, ali neslomljiva duha, s Božjom se pomoću za-

putio s fra **Jozom Markešićem** u Beograd k **Titu** na razgovor.

Isli smo sultanu, pa sad Vama, družo Tito

Čim je Tito čuo da ga čeka i hercegovački provincijal, došao je i odmah mu predbacio:

– Vi ste taj provincijal čiji su fratri pucali na moje partizane. – Možda to, družo Tito, nije istina?

– Zašto ste došli?

– Za vrijeme Turske fratri su išli sultanu jer nisu imali komu drugomu. Ni ja, družo Tito, nemam kome drugom doći, pa sam zato došao k Vama.

– Hajde za mnom! – reče Tito...

Fra Milin je susret s Titom spasio Hercegovačku franjevačku provinciju od ukinuća. Otišavši k predsjedniku bivše države Josipu Brozu Titu, fra Mile je uspio spasiti Provinciju od zatora. Na sreću, naredba o ukinuću Hercegovačke franjevačke provincije je, nakon nekoliko sati, opozvana", navodi fra Andrija Nikić u spomenutom članku.

"Ništa ovo nije bilo slučajno", kazuje nam fra Miljenko Stojić. "U tajnoj depeši koju **Fitzroy Maclean**, šef britanske vojne misije pri Vrhovnom štabu Narodnooslobodilačke vojske u Jugoslaviji, šalje svojoj vladi u London 8. veljače 1945. kaže se kako je dotičnom Josip Broz rekao da će žestoko kazniti franjevce u Bosni i Hercegovini, a on je pridodao da su oni zaista takvi kako Tito kaže. Fratre na Širokom Brijegu partizani su optužili da su na njih pucali i polijevali ih vrelim uljem. Naravno da to nije bila istina i da smo pronašli svjedoke koji svjedoče potpuno nešto drugo.

Dan nakon njihove smrti, da se opravdaju, pisali su: "Protiv koljača u fratarskim mantijama

naša narodna vlast poduzeće potrebne mjere da našem narodu u BiH osigura miran i spokojan život." Svaki komentar je suvišan", zaključuje vicepostulator Stojić.

Kako pak komentirati Titov obrat da je odustao od "dokinuća" Hercegovačke franjevačke provincije teško je objasniti osim činjenicom da je znao da su fratre ubijali nevine, i da mu je moguće savjest proradila, barem u tom trenutku.

Mučenici nisu zbog junaštva, već zbog vjere

"Da u posljednje vrijeme ovoliko govorimo o znakovima mučeništva među našim pobijenima, zaslužan je sveti papa **Ivan Pavao II**. Na pragu trećega tisućljeća pozvao je sve narode da popišu svoje vjerne svjedoke ili mučenike, da o njima govore i da ih nasljeđuju", nastavlja dalje fra Miljenko.

Mučenicima danas nazivamo one katolike koji su radije podnijeli žrtvu osobnoga života nego da iznevjere svoju vjeru. Kršćanska starina za takve je nekada imala naziv "svjedok" (martyrs).

Mi Hrvati radije rabimo naziv "mučenik", jer je to svjedočanstvo bilo povezano s podnošenjem nasilja i mučenjem.

Crkva je uvijek ovakve osobe častila i stavljala ih za uzor svim kršćanima. Nije važno gdje se mučeništvo dogodilo, oni su bili zajedničko blago cijele Crkve. Na taj način u Crkvi je rasla međusobna povezanost i snaga.

Kako bi se istakla međusobna povezanost i snaga mučenika Crkve u Hrvata, na obilježavanju 75. obljetnice širokobriških mučenika, molitvenog programa "X. dana pobijenih Hercegovačkih franjevaca", u tijeku

trodnevnice mise zadušnice predvodili su svećenici koji se bave sličnim kauzama.

Tako je prvog dana trodnevnice svetu misu predslavio don **Marko Tomić**, postulator blaženih Drinskih mučenika.

"Mučenik život ne predaje smrti, nego krv proljeva kao izraz oživotvorenja vlastitog svjedočenja o veličini Ljubavi za koju život daje. Njegovo svjedočenje u tom trenutku predstavlja oprost mučitelju, jer mu je omogućio ostvariti veliku želju svjedočenja.

Je li bilo ili nije takve želje? E, Postulator tu lomi koplja! Kad je to poprilično jasno i dokazivo, u smislu da se upućuje na događaje i dokaze koji su nedvojbeni, sada treba pojasniti činjenicu da se to stvarno i dogodilo svakom pojedinom mučniku – dakle formalno se to dogodilo fra Leu, odnosno bilo kojem subratu iz svijetle kolone koja stupa tragom mučenika!", kazao je u propovijedi don Marko Tomić.

Drugu večer trodnevnice predvodio je don **Ilija Jakovljević**, vicepostulator postupka mučeništva blaženog Miroslava Bulešića. U misnoj homiliji don Ilija je među inim istaknuo: "Mučeništvo nije junaštvo ili dokazivanje svoje ljudske moći; a još manje smatranje ovozemaljskog života bezvrijednim. Naši mučenici, naši fratri, nisu težili junaštvu, nego su nastojali, po uzoru na sv. Franju, svoj život subličiti Vrhovnom Svećeniku Isusu Kristu i to do kraja, na križu. Mi ponekad više govorimo o junaštvu naših mučenika nego o njihovoj duhovnoj veličini.

Oni su postali mučenici ne zbog svog junaštva, nego radi vjere i vjernosti Katoličkoj Crkvi i svom hrvatskom narodu. Izvor i počelo njihovog mučeništva treba gledati u njihovoj vjeri. Jer da nisu imali vjere, kad su došle nevolje, progona, mogli su otići, napustiti svoje zvanje i ovaj kraj. Međutim, oni nisu mogli svoju redovničku odjeću zamijeniti nekom drugom odorom, nisu mogli evanđelje zamijeniti nekom ideologijom. Na naše fratre možemo primijeniti riječi bl. Miroslava Bulešića, mučenika istog sustava: "Ako me ubiju, ubit će me za vjeru i za Boga!"

Zadnjeg dana trodnevnice propovijedao je don **Filip Kucelin**, postulator postupka mučeništva

"Don Eugen Šutrin i drugovi".

"A onda se toga 7. veljače 1945. netko usudio bombu baciti na Božje prebivalište. Ne jednu, nego mnogo njih. Netko se usudio čizmom kročiti na ovo sveto tlo gdje su moji – tvoji – pretci Boga slavili, radovali se i tugovali. Netko se usudio dirati, i ne samo dirati, nego i uništavati ono što je nama sveto.

Tada je 30-ak fratarata bilo u samostanu na Širokom Brijegu, 66 ih je poubijano tih mučnih dana, 66 od Boga pozvanih ljudi, 66 od Boga posvećenih ljudi, 66 narodu poslanih, 66 života... Možemo se kao ljudi pitati: zašto je to njih zapalo, zašto su baš oni postali žrtve barbarskog krvavog pira na ovom svetom mjestu? Zato što su bili snažne vjere i jer su bili s Bogom. Duboko sam uvjeren u to.

Uvjeren sam da su druga mjesta, druge države i drugi narodi bili pošteđeni ovakvih kušnji jednostavno zato jer ne bi bili u stanju podnijeti sličnu kušnju", zaključio je don Filip Kucelin.

Poziv svjedocima da kažu istinu

Svečanu misu zadušnicu na 75. obljetnicu stradanja fratarata na Širokom Brijegu predvodio je hercegovački provincijal dr. fra **Miljenko Šteko**. "Ovdašnji Brozovi krvavi zločini oskudijevaju svjedocima... Preživjeli su samo počinitelji zločinâ, a njih je partijska stega tako stravično natjerala na doživotnu šutnju da se oni ni nakon 75 godina ne usuđuju progovoriti o tome javno.

Ovom prigodom pozivam sve eventualno još žive očevidce tih događaja, svakako i partijske, ili njihove potomke koji nešto posredno znaju, da se probude i zamisle nad vječnošću koja ih čeka.

Neka ne nose u grob ono što bi im – ako to otkriju i za to se pokaju – moglo spasiti dušu, a nama pomoći da dodemo do pune istine o tim gorkim događajima i da nađemo barem zemne ostatke onih koje još uvijek tražimo", poručio je dr. Šteko.

Povijesni iskorak za pobijene fratre napravila je Uprava provincije, na čelu s fra **Slavkom Soldom**, 4. studenoga 2004. Pokrenuto je tada Povjerenstvo za pripremu kauze mučenika, na čelu s fra **Antom Marićem**, koje ubrzo prerasta u

Vicepostulaturu postupka mučeništva "Fra Leo Petrović i 65 subrača", na čelu s fra Miljenkom Stojićem.

Službeno je započela radom 19. rujna 2007. i to je bio jedini način da počne službeno, sustavno, na svim propisima utemeljeno istraživanje što se dogodilo tih davnih godina. Još je bilo, i još ima, živih svjedoka, a i dokumenata po arhivima.

"Za nekoga je od pokretanja Vicepostulature proteklo dosta vremena, a zapravo vrlo malo. Još je to ustvari neprestana utorka da koji svjedok ne bi otišao Bogu prije negoga Vicepostulatura ispita. Svjedočenja iz prve druge ruke su, naime, od najveće važnosti.

Da bi netko bio proglašen mučenicom u smislu kako to shvaća Crkva, nije dovoljno da je ubijen. On mora biti ubijen iz mržnje prema vjeri i taj teški trenutak svoga života mora prihvatiti na kršćanski način.

Nakon toga u puku mora postojati glas o njegovu mučeništvu kojega onda prate znakovi i čudesi. Sve je to dugotrajan postupak i nije to uopće važno. Važno je da se pronade što više dokumenata i svjedočenja, sve to potkrijepi glasom o znakovima i čudesima te da se mijenja na bolje svijest onih do kojih ovaj rad doprije.

Franjevci nisu pucali...

Teško možemo očekivati da se zločinci i njihovi sljedbenici pokaju, ali moraju ostati u manjini", tumači nam vicepostulator fra Miljenko Stojić i zaključuje: "Za ove naše krajeve dvije istaknute ličnosti bile su ubijeni provincijal fra Leo Petrović i mostarski biskup **Petar Čule**. Potonji je zaslužan da je stradanje hercegovačkih franjevaca i hercegovačkog puka ušlo u ono glasovito Pastirsko pismo iz rujna 1945.

Biskupi Crkve u Hrvata su tada jasno i glasno rekli što se događa, da je na djelu klasično mučeništvo. Naravno da tadašnji jugokomunistički režim nije ostao dužan. Najprije su počela opravdavanja i teške optužbe, a onda uhićivanja. Biskup Čule kasnije svjedoči da mu je jedna od prvih stvari koja ga je odvela u tamnicu bila njegovo svjedočenje da franjevci na Širokom Brijegu nisu pucali i polijevali jugokomuniste vrelim uljem."



Molitva na grobu širokobriških fratarata u samostanskoj crkvi
VICEPOSTULATURA ŠIROKI BRIJEG